

Григорій Квітка-Основ'яненко —
батько української прози.

«Маруся» - перша україномовна
повість нової української літератури

*Дележа Альбіна Ярославівна
вчитель української літератури
гімназії № 290 м.Києва*

Дев'ятикласники!

Сьогодні на уроці ви:

- познайомитесь із життям та творчістю «батька української прози» Григорія Квітки-Основ'яненка;
- довідаєтесь історію написання та джерела повісті Григорія Квітки-Основ'яненка «Маруся»;
- дізнаєтесь про такі напрями у літературі як реалізм та сентименталізм і з'ясуєте їх особливості;
- опрацюєте сюжет повісті «Маруся», дослідите ознаки реалізму та сентименталізму у ньому;
- висловіте власні думки та почуття з приводу тексту повісті «Маруся», її особливостей, значення постаті Григорія Квітки в українській літературі та культурі.

Григорій Квітка-Основ'яненко

*Народився **Григорій Квітка** 29 листопада 1778 року у селі **Основа** на Харківщині у родині колезького радника Федора Івановича та Марії Василівни Квіток. Походив зі старшинсько-козацької родини, видатною своїми представниками як у козацький так і у імперський період.*

Здобув домашню освіту, згодом навчався в Курязькій монастирській школі. У родині панувала глибока шана до рідної мови, історії, фольклору, мистецтва. Звичаї в родині відзначалися простотою, тут багато читали, постійними були вистави самодіяльного театру, натхненником яких був Григорій, він же виконував і головні ролі. Усе це формувало мистецькі смаки юного Григорія, його суспільні погляди, прищеплювало любов до народної поезії, виховувало повагу до простолюду. Родину Квіток часто відвідував Григорій Сковорода, а відомо, що той навідував лише одностудців. Може тому Григорій Квітка вивчав напам'ять вірші Сковороди, байки Гулака-Артемівського, цілі уривки з «Енеїди», багато читав, любив слухати легенди, повір'я та розповіді про героїчні битви козаків супроти нападників.

Григорій Квітка-Основ'яненко

Ще 15-річним хлопцем батько записав Григорія в лейбгвардію вахмістром. За тогочасними звичаями, молоді дворяни могли не служити у війську, але чини їм ішли. Наступного року вже в чині капітана Квітка вийшов у відставку. Через два роки, за його власним бажанням, був прийнятий у військо, та вже через рік знову подав у відставку, не бувши на службі жодного дня.

В юнацькі роки він закохався в багату шляхтянку, але вона знехтувала його почуттям, що викликало важкі переживання, прагнення сховатися десь від цього безжального світу зі своїм горем. Пробувши в монастирі десять місяців, Григорій переконався, що далеко не всі ченці вели богобоязливий спосіб життя. До того ж, веселий і жвавий Григорій важко переносив монастирську нудьгу. У нього поволі визрівав намір залишити монастир.

Повернувшись з монастиря, Григорій Федорович з головою увійшов у культурне життя Харкова. Незабаром його обрали директором театру, членом клубу і розпорядником ре...

Григорій Квітка-Основ'яненко

Енергійний, ініціативний, сумлінний, Григорій Федорович брав активну участь у кожному культурному починанні. Як режисер аматорського театру ставив водевілі, сам писав інтермедії, був актором і музикантом. Пізніше став одним із засновників і директором професійного театру.

За яку б справу не брався, Григорій Федорович виконував її сумлінно, захоплювався до самозабуття, не шкодував ні сил, ні часу. Нерідко, коли не вистачало коштів для придбання чогось важливого, докладав потрібні суми із своїх скромних достатків. Обіймаючи офіційні посади, Григорій Федорович прагнув викорінювати такі суспільні пороки, як казнокрадство, хабарництво, різне порушення законів поміщиками та чиновниками, захищав інтереси простих людей. Він **був прихильником ідеї вдосконалення суспільства шляхом реформ та впливу на нього засобами літературного і театрального мистецтва**. Головним творчим принципом вважав «писання з натури», орієнтацію на живу навколишню дійсність. Виступав з пропагандою народної тематики в літературі, був переконаний в позастановій цінності

Види Харкова, Харківський театр, 1840

Григорій Квітка-Основ'яненко

Свої перші твори почав друкувати у журналі «Український Вісник». **До 1833 року Квітка-Основ'яненко писав лише російською мовою, а у подальші роки до кінця життя писав двома мовами**, причому українські твори в авторизованих перекладах виходили як у журналах, так і окремими книжками. Григорій Федорович Квітка-Основ'яненко **залишив по собі значну літературну спадщину, близько 80 творів**, написаних російською та українською мовами, найвідомішими з них є комедії «Сватання на Гончарівці», «Шельменко-денщик», повісті «Ганнуся», «Сердешна Оксана», «Конопотська відьма», «Маруся» тощо.

Григорій Квітка-Основ'яненко

овгі роки напруженої праці, важкі розчарування й ереживання поволі, проте неухильно підточували здоров'я письменника. У середині липня 1843 року він тяжко захворів. Перші дні ще писав листи і деякі давно задумані твори, читав, отроху гуляв. Але дедалі все більше слабшав. **20 серпня 1843 року визначного сина України не стало. Помер Григорій Квітка-Основ'яненко в Харкові.** Похований на Холодній горі. Але його думи, його мрії, втілені в художні твори, продовжували жити з людьми. Їх з великою насолодою читають і в наш час.

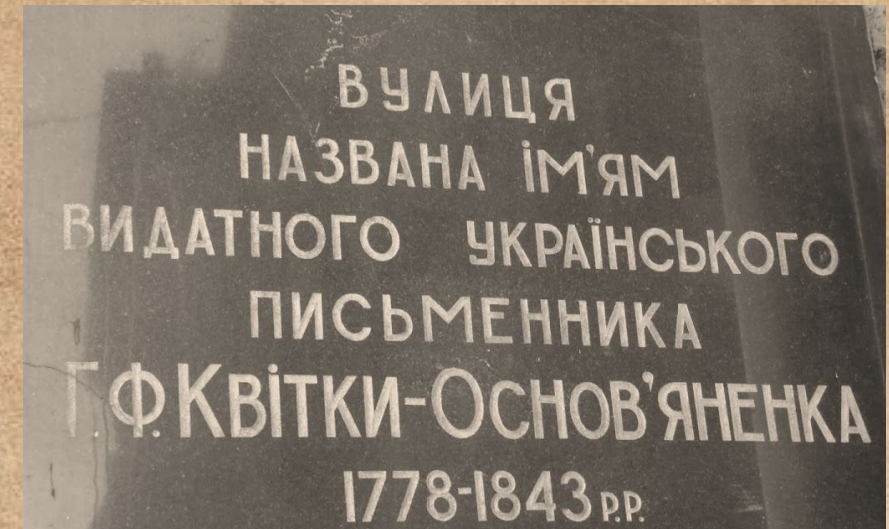
Найкращі твори Квітки-Основ'яненка одними з перших представляли українську літературу європейським читачам.

У 1854 вже після смерті митця в Парижі опубліковано французькою мовою його повість «Сердешна Оксана». А загалом твори Основ'яненка перекладено польською,

Григорій Квітка-Основ'яненко

Григорій Квітка-Основ'яненко взявся за перо, щоб довести: українська мова — не приречений на зникнення діалект для спілкування селян-малоросів, а культурне надбання великої нації, нею можна творити літературні шедеври, які увійшли до духовної скарбниці України, а їхній автор здобув славу батька української прози. І крім того, що він подарував українській літературі ці чудові твори, він наповнив її ще літературними напрямками: **реалізмом та сентименталізмом**.

Теорія літератури

Реалізм (від лат. *realis* — речовий) — один із напрямів у літературі та мистецтві, що полягає в правдивому об'єктивному і всебічному відображенні дійсності.

ОСНОВНІ ОЗНАКИ РЕАЛІЗМУ:

правдність соціального об'єкту відображення;

вображення людини в її взаємності з середовищем;

опушрання соціальної реальності, її подолання, пошук шляхів соціальної праці;

велика увага правдивості соціально-історичного фону праці;

вірність відображення, правдність соціально-історичної картини дійсності;

створення життєвих форм самостійного життя.

Теорія літератури

Сентименталізм (від фр. *sentiment* — почуття) — це літературний напрям, що виник у Європі в другій половині XVIII — першій половині XIX століття, у центрі зображення творів якого - чутлива людина, герой із демократичних низів.

ОСНОВНІ ОЗНАКИ СЕНТИМЕНТАЛІЗМУ:

позацікавленість у любовних почуттях;

полюблено розвертання сюжету, нахилень пересказу;

герой — самотній пастух — самотня, ремісник, тобто самотній

і звичай;

співпраця та прорахунок, що намагаються на простоту життя;

причому смерть самотнього героя є стихійною, хвороба на позитивній основі.

Григорій Квітка-Основ'яненко. «Маруся»

Повість «Маруся» була надрукована у 1834 році у збірці «Малоросійських повістей». Григорія Квітки-Основ'яненка. Вона стала першим і найпопулярнішим твором серед сентиментальних повістей Квітки-Основ'яненка. Як українськомовний твір, що українською мовою можна отримати глибокий і складний світ почуттів і філософських переконань. Над текстом письменник працював багато — як ні над одним зі своїх творів. Переробляв окремі місця, додавав чи змінював епізоди, портрети і пейзажі, шліфував мову. Джерелами твору стала не лише дійсність українського села XVIII — початку XIX століття, а й народна творчість — давні і нові записи прислів'їв, приказок, весільних пісень, похоронних голосень. Над цим працював Григорій Федорович за допомогою багатьох людей, зокрема, «принеса» «весільних» вівчак, похоронних голосень. Над цим працював Григорій Федорович за своєю «Марусею», як її сприйме читач? Доже багато хто з «учених» та «освічених» вважав, що українською мовою крім лапідарних і жартів, нічого не можна створити. Та побоювання автора були марні: повість справила велике враження на читачів і передової інтелігенції. Перекладена самим автором російською мовою і надрукована в журналі «Современник», вона і в Росії користувалася великою популярністю.

Сьогодні на уроці

я дізнався...

я пригадав..

я запам'ятав...

мене вразило...

